הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכז רכח

לְבָרֵךְ וּבֵין רַעַם לְרַעַם, צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ: ג הָיָה יוֹשֵׁב (ט) בְּבֵית הַכִּסֵּא וְשָׁמַע קוֹל רַעַם אוֹ רָאָה בָּרָק, (י) אִם יָכוֹל (יא) לָצֵאת וּלְבָרֵךְ תּוֹךְ כְּדֵי דִבּוּר, (ג) (יב) יֵצֵא, וְאִם לָאו, לֹא יֵצֵא:

רכח בְּרָכַת יַמִּים וּנְהָרוֹת הָרִים וּגְבָעוֹת. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א א(ו) עַל (ו) יַמִּים וּנְהָרוֹת, הָרִים וּגְבָעוֹת וּמִדְבָּרוֹת, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (א) עוֹשֵׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. * ב(ב)וְעַל הַיָּם (ב) הַגָּדוֹל, (ב) וְהוּא הַיָּם שֶׁעוֹבְרִים בּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּלְמִצְרַיִם, אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם (ג) עוֹשֵׂה הַיָּם הַגָּדוֹל: ב ג(ג)לֹא עַל כָּל הַנְּהָרוֹת מְבָרֵךְ, אֶלָּא עַל אַרְבַּע נְהָרוֹת דִּכְתִיבֵי בִּקְרָא (בראשית ב י-יד) (ד) כְּמוֹ חִדֶּקֶל וּפְרָת, ד[ו]הוּא שָׂרָאָה אוֹתָם (ה) בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה (ג) מֵהֲלָכָם (ו) עַל יְדֵי אָדָם: ג ה[ו]לֹא עַל כָּל הָרִים וּגְבָעוֹת מְבָרֵךְ, אֶלָּא דַּוְקָא עַל הָרִים וּגְבָעוֹת הַמְשֻׁנִּים, וְנִכָּרֶת גְּבוּרַת הַבּוֹרֵא בָּהֶם:

ה יִרְאֶה שְׁלֵמִי שָׁם וּכְתִבוּ הָרַא״ש (שם) וְהַשְׁוֹוֵר.

א בְּרָכוֹת נ״ד (ע״א).
ב שָׁם וּרְבִּי יְהוּדָה וְחַרְטְבָּ״ם בְּפֶרֶק ״ מְהֵלְכוֹת בְּרָכוֹת (הסי״ד). ג תּוֹסְפוֹת שָׁם (ד״ה על הנהרות) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ט סי״ב רי). ד מִפְּשָׁטוּת הַגְּמָרָא נ״ט (ע״ב). ה הָרַב דָּוִד אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הראי״ה) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ שִׁמְשׁוֹן.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּלַיְלָה אֶחָד רַק פַּעַם אֶחָד, וְאַף שֶׁרָאָה כּוֹכָב אַחֵר רַק בְּאוֹתוֹ לַיְלָה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וְגַם עַל כּוֹכָב שֵׁשִׁי לוֹ זָנָב וְשֵׁבָט שֶׁל אוֹרָה שֶׁהוּא פָּרוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁל הָרַמְבַּ״ם (פ״י ה״י) וְרַבֵּנוּ הָאִי (הד״ה בעיניך ערך זק א׳) וְהָעֲרוּךְ (שם וערך ככב) צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְיוֹתֵר נָכוֹן בּוֹ בְּגִבּוּרַת הַבּוֹרֵא יִתְבָּרַךְ לִהְיוֹתוֹ דָּבָר נִפְלָא וּבְלִתִּי מְצוּי כִּי אִם לְעִתִּים רְחוֹקוֹת, וְאִם אוֹתוֹ כּוֹכָב עַצְמוֹ רוֹאֶה בְּכָל לַיְלָה, אוֹ אִם רוֹאֶה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ שִׁלְשִׁים יוֹם אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. וּלְעִנְיָן זְעוּת אִם עָבַר זְמַן מָה בֵּין רָצַשׁ לְרָצַשׁ דְּאַפֵּשׁ דְּעַתִּיהּ מֵינֵיהּ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְאִם לָאו אֵין צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ. וְכֵן לְעִנְיַן רוּחוֹת, כְּגוֹן הָעֲלָה מֵהַרַ״מ מִנִּי בֵּן חָכִיב וְכֵרוֹנוֹ לִבְרָכָה (שם). וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח״א) סִימָן ל״ח:

בַּאֵר הַיטֵב

נֶהֱנוּ הָעוֹלָם לְבָרֵךְ עַל רְעָמִים שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם וְעַל בְּרָקִים עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַמַּחַבֵּר וְאִם יִרְצֶה אוֹמֵר שֶׁכֹּחוֹ וְכוּ׳, זֶה קַאי דַּוְקָא עַל רְעָמִים, אֲבָל עַל בְּרָקִים אֵינוֹ מְבָרֵךְ כִּי אִם עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: ג (ג) יֵצֵא. בְּצִיר״ן, דְּאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר כָּאן יָצָא בְּקָמ״ץ, דְּהָא פְּטוּר הוּא כָּל שֶׁאֵי אֶפְשָׁר, אֶלָּא וַדַּאי דְּקָאָמַר מַה יַּעֲשֶׂה, וּפָרוּשׁוֹ דְּצָרִיךְ לָצֵאת מִשָּׁם וּלְבָרֵךְ, כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָאוּי וּלְבָרֵךְ בְּסָמוּךְ יַעֲשֶׂה כֵּן. וּכְגוֹן שֶׁלֹּא נָגַע עֲדַיִן בַּמָּקוֹם הַשְּׁנוּפָּת וְלֹא עָשָׂה צְרָכָיו עֲדַיִן אוֹ שֶׁיּוֹכֵל לְטֹל יָדָיו. ט״ז (סק״ב), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב):

א (ו) יַמִּים וּנְהָרוֹת. הֵיינוּ כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּדִלְעֵיל (ס״ו רכד ס״ג): (ב) הַגָּדוֹל. הוֹכִיחַ שַׁאִין מְבָרְכִין רַק עַל הַיָּם אוֹקְיָנוֹס הַמַּקִּיף הָעוֹלָם, וּכְסֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי׳ רמב) כָּתַב שֶׁהוּא הַסּוֹבֵב אֶרֶץ אנגלטיר״א, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) וּכְנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י) וּבִתְשׁוּבַת שִׁי לְמוֹרָא סִימָן י״ט: ב (ג) מֵהֲלָכָם. פֵּרוּשׁ דְּמָקוֹם שֶׁחָפְרוּ וְשִׁנּוּ מֵהֲלָכָם אֵין מְבָרְכִין:

בֵּאוּר הֲלָכָה

א * וְעַל הַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ׳. הַשַּׁעַם, שֶׁפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ [רַשׁ״י (נד. ד״ה לפרקים)]. נִרְאֶה לִי דְּאִם בֵּרַךְ עָלָיו עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית יָצָא בְּדִיעֲבַד, דְּהוּא דּוּמְיָא דְּכִרְכַּת שֶׁהַכֹּל, וְעוֹד שֶׁאֲפִלּוּ בְּיַיִן אִם בֵּרַךְ עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ גַּם כֵּן יֵשׁ הַרְבֵּה מֵרִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּסָבְרִי לְהוּ דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד, דְּאַף שֶׁלְּכְתְּחִלָּה מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה לְעַצְמוֹ [כְּדִפְרֵשׁ רַשׁ״י בְּרֵישׁ פֶּרֶק כֵּיצַד מְבָרְכִין (לה. ד״ה כיצד)], מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן דִּיעֲבַד אֵינוֹ יוֹצֵא מִכְּלַל שְׁאָר יְבוּלֵי הַיָּם הַגָּדוֹל וְכוּ׳. וְהַיְנוּ (יז) וְיֵשׁ מַחֲמִירִין בָּזֶה, וּבְפָרָט הֵיכִי דְּמִשְׁעַר שֶׁיִּשְׁמַע עוֹד קוֹל רַעַם וְיוּכַל לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ, בְּוַדַּאי נָכוֹן לְהַחֲמִיר: (יא) לָצֵאת וּלְבָרֵךְ וְכוּ׳. וְהַיְנוּ (טו) הֵיכָא שֶׁלֹּא עָשָׂה צְרָכָיו וְלֹא נָגַע בְּיָדָיו בְּמָקוֹם הַשְּׁנוּפָת [וְאַף עַל גַּב דִּלְעֵיל בְּסִימָן ד׳ (ס״ו ובמשנ״ב סק״מ) מְבֹאָר דְּהַיְנוּ בְּמִשְׁנֶה הַכִּסֵּא צְרִיךְ לִטֹּל יָדָיו אֲפִלּוּ לֹא עָשָׂה צְרָכָיו, (טו) מִכָּל מָקוֹם הָכָא כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד הַבְּרָכָה אֵין צָרִיךְ לִטֹּל יָדָיו מִקֹּדֶם, אִם לֹא שֶׁהָיוּ יָדָיו מְטֻנָּפוֹת], אוֹ שֶׁיָּכוֹל לִטֹּל יָדָיו בְּמַיִם אוֹ בְּשָׂאָר מִידֵי דְּמִנַּקֵּי סָמוּךְ לִשְׁמִיעָתוֹ, דְּאִי לָאו הָכִי וַדַּאי יִתְאַרֵךְ הַזְּמַן יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר: (יב) יֵצֵא. פֵּרוּשׁ יְמַהֵר לָצֵאת מִשָּׁם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְסִיד הַבְּרָכָה, אֲבָל אִם יִתְאַרֵךְ יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר דִּבְלָאו הָכִי כְּבָר עָבַר הַזְּמַן, אֵין צָרִיךְ שׁוּב לְמַהֵר. וּמִכָּל זֶה נִשְׁמַע דְּשִׁעוּר הַבְּרָכָה שֶׁעַל רְעָמִים וּבְרָקִים הוּא דַּוְקָא בְּכִכְדֵי דִּבּוּר, (יז) וְאִם עָבַר א]יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר מֵעֵת שֶׁרָאָה הַבָּרָק אוֹ שָׁמַע הָרַעַם, שׁוּב לֹא יְבָרֵךְ עַל רַעַם וּבָרָק זֶה. וּמִשָּׁעַם זֶה (יח) הֵיכָא דְּעָשָׂה צְרָכָיו וְנָטַל יָדָיו וְשָׁמַע קוֹל רַעַם אוֹ רָאָה בָּרָק, יְבָרֵךְ מִתְּחִלָּה עַל הָרַעַם וְהַבָּרָק וְאַחַר כָּךְ יֹאמַר אֲשֶׁר יָצַר. וְדַע עוֹד דְּסָתָם יָדַיִם, דְּהַיְנוּ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵם מְלַכְלְכוֹת, כְּשֵׁרוֹת לְבָרָכָה [סִימָן ד׳ סָעִיף כ״ג]:

א (א) עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. פֵּרוּשׁ כֵּיוָן שֶׁיִּסְדָן (ו) מֵאָז, וְשִׁבְחוֹ שֶׁל מָקוֹם הוּא כְּשֶׁאָנוּ מַכִּירִין הַיּוֹם דְּכָר שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהַמָּקוֹם בָּרָאוֹ מִשֶּׁשֶׁת יְמֵי בְרֵאשִׁית וְעַדַיִן הוּא קַיָּם. (ג) וְאֵין שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם שֶׁכֹּחוֹ וּגְבוּרָתוֹ מָלֵא עוֹלָם כְּמוֹ עַל רוּחוֹת וּרְעָמִים, דְּהָתָם הֲם נִרְאִים וְנִשְׁמָעִים לְמֶרְחוֹק, אֲבָל יַמִּים וּנְהָרוֹת כָּל אֶחָד בִּמְקוֹמוֹ: (ב) וְהוּא הַיָּם שֶׁעוֹבְרִין וְכוּ׳. וְנִקְרָא יָם הַגָּדוֹל מִפְּנֵי חֲשִׁיבוּתוֹ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל הַרְבֵּה (ג) אַחֲרוֹנִים פְּלִיגִי עַל הַמְחַבֵּר וּסְבִירָא לְהוּ דְּדַוְקָא עַל יָם אוֹקְיָנוֹס שֶׁהוּא הַיָּם הַגָּדוֹל שֶׁבְּכָל הַיַּמִּים שֶׁמַּקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָם עָלָיו קָבְעוּ בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ מִפְּנֵי גְּדֻלּוֹ, אֲבָל עַל יָם שֶׁעוֹבְרִין בּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לֹא נִקְרָא לְעִנְיַן זֶה יָם הַגָּדוֹל, וּמְבָרְכִין עָלָיו כְּמוֹ עַל שְׁאָר יַמִּים. וְדַע דְּכָל הַבְּרָכוֹת הָאֵלּוּ אֵינָן אֶלָּא כְּשֶׁרוֹאֶה אוֹתָן מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם לִשְׁלֹשִׁים יוֹם [אַחֲרוֹנִים]: (ג) עוֹשֶׂה הַיָּם הַגָּדוֹל. כֵּן הוּא לְשׁוֹן הַשּׁוּר, (ד) אֲבָל כַּמָּה פּוֹסְקִים הָעְתִּיקוּ נֹסַח בְּרָכָה זוֹ בִּלְשׁוֹן עָבָר, שֶׁעָשָׂה אֶת הַיָּם הַגָּדוֹל: ב (ד) כְּמוֹ חִדֶּקֶל וּפְרָת. לָאו דַּוְקָא אֵלּוּ, אֶלָּא הוּא הַדִּין לְכָל הַנְּהָרוֹת (ה) שֶׁהֵן גְּדוֹלוֹת כְּמוֹ אֵלּוּ הָאַרְבָּעָה נְהָרוֹת, (ו) וְשֶׁיִּהְיוּ יְדוּעִים שֶׁהֵם מִימֵי בְרֵאשִׁית כְּמוֹ אֵלּוּ וְלֹא נִתְהַוּוּ אַחַר כָּךְ, מְבָרֵךְ: (ה) בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נִשְׁתַּנָּה וְכוּ׳. פֵּרוּשׁ דִּבְמָקוֹם שֶׁחָפְרוּ וְשִׁנּוּ מֵהֲלָכוֹ שֶׁל הַנָּהָר לְדָרְךְ אַחֶרֶת, אֵין מְבָרְכִין (ו) מֵאוֹתוֹ הַמָּקוֹם וָהָלְאָה, דְּשֵׁם לָאו מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית הוּא, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) שֶׁמְּצַדֵּד לוֹמַר דְּאִם נִשְׁתַּנּוּ גַּם כֵּן לֹא יְבָרֵךְ: (ו) עַל יְדֵי אָדָם. וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן יַמִּים אִם הִמְשִׁיכוּ בְּנֵי אָדָם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ג (יא) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) [וְהַנָּה בְּרַמְבַּ״ם (הל׳ תפילה) פֶּרֶק ד׳ הֲלָכָה ט׳ בְּבֵית שַׁיש בּוֹ מְזוּרָיִם שֵׁשׁ גַּם כֵּן רֵיחַ רָע, וַאֲפִלּוּ הָכִי מִדִּינָא מֻתָּר, אֶפְשָׁר דְּהָכָא מִשּׁוּם דְּיֵשׁ רֵיחַ רַע יוֹתֵר גָּדוֹל וְעַל כֵּן נֶחְשָׁב זֶה כִּמְבוֹאוֹת הַמְטֻנָּפוֹת, וּבְהָכֵי נוֹכַל לְיַשֵּׁב הֶהָיא דְּסִימָן פ״ו שֶׁהֶבְאתִי שָׁם בְּשֵׁם אֵלִיָּה רַבָּה (שם סק״א) דְּמַרְתְּפוֹת הַיַּיִן גַּם כֵּן אֵין לְדַבֵּר שָׁם דִּבְרֵי תּוֹרָה, וּבְחַנָּם הִשְׁבַּחְתִּי שָׁם עָלָיו עַיֵּן שָׁם]: (יב) כְּדִלְעֵיל (ס״א) עַיֵּן שָׁם: (יג) אֵלִיָּה רַבָּה (שם) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (יד) מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ב): (טו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב): (מו) אֵלִיָּה רַבָּה (שם): (יז) חָמֵד מֹשֶׁה (סק״א) וּנְהַר שָׁלוֹם (סק״ד) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סג ס״ט), דְּלֹא כְּטַ״ז (סק״ב), וְגַם הַפְּרִי מְגַדִּים מְפֻקָּפָק עָלָיו, וְאַף שֶׁהַמָּגֵן גִּבּוֹרִים (שם) מְצַדֵּד כְּהַטַּ״ז, סָפֵק בְּרָכוֹת לְהַקֵּל: (יח) אֵלִיָּה רַבָּה (שם):

א (ו) אֵלִיָּה רַבָּה (סק״א): (ב) (ג) הָרַב עוֹבַדְיָה מִבַּרְטְנוּרָא (פ״ט מ״ב) וּפְרִישָׁה (סק״ג) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (פ״ט אות לז) [בְּשֵׁם אַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הראי״ה) וְגַם הִכְרִיחוּ כֵּן מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַא״ש (כלל ד סי׳ ד) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״א) וְהַגְּרַ״א בְּשִׁנּוּיִים אֲלֵיהוּ (פ״ט מ״ב): (ד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ה) עַיֵּן שָׁם: ב (ה) הוֹלְחַת מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) מִכַּפָּה פּוֹסְקִים, וְכֵן כָּתְבוּ אֵלִיָּה רַבָּה (סק״ו) וְהַגְּרַ״א: (ו) פְּרִי מְגַדִּים (א״א סק״ג): (ז) אֲבָל בְּשָׂאָר מָשֶׁךְ הַנָּהָר שְׁלֹמִלְּאָה מִזֶּה מְבָרְכִין [שֶׁ״ס (נט:) עַיֵּן שָׁם]: (ח) וּבְפְרִי מְגַדִּים (א״א סק״ד) מְצַדֵּד לוֹמַר דְּמִסְתָּמָא לֹא נִשְׁתַּנָּה, וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] בְּסִדּוּר בִּרְכַת הַנֶּהֱנִין (פ״ג ה״ז) כָּתַב שֵׁשׁ חוֹלְקִים בָּזֶה וְסִפֵּק בִּרְכוֹת לְהַקֵּל, וְלָכֵן יְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכט רל

רכט בִּרְכַּת הַקָּשֶׁת וְחַמָּה בְּתְקוּפָתָהּ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א (א) * א הָרוֹאֶה הַקָּשֶׁת (ב) אוֹמֵר בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹכֵר הַבְּרִית (ג) [א] (ג) ב נֶאֱמָן (ד) בִּבְרִיתוֹ וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ. (ה) ג וְאָסוּר (ו) לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר: **ב** ד הָרוֹאֶה חַמָּה (ו) בִּתְקוּפָתָהּ, וְהוּא (ז) [ג] (ח) בַּבֹּקֶר אוֹמֵר בָּרוּךְ עוֹשֵׂה [מַעֲשֵׂה] בְרֵאשִׁית. (ט) וְכֵן מְבָרֵךְ גֶּשֶׁם כֵּן כְּשֶׁרוֹאֶה לְבָנָה בְּטָהֳרָתָהּ, וְכוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתָם, וּמַזָּלוֹת בְּעִתָּם, ה דְּהַיְנוּ כְּשֶׁמַּחֲזֵר הַלְּבָנָה בְּתְחִלַּת מַזָּל טָלֶה בְּתְחִלַּת הַחֹדֶשׁ וְלֹא תִּהְיֶה נוֹטָה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם, וְכֵן כְּשֶׁיַּחְזְרוּ כָּל כּוֹכָב מֵחַמִּשָּׁה (ז) (י) הַנִּשְׁאָרִים לִתְחִלַּת מַזָּל טָלֶה וְלֹא יִהְיֶה נוֹטֶה לֹא לְצָפוֹן וְלֹא לְדָרוֹם, וְכֵן בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְאֶה מַזָּל טָלֶה עוֹלֶה מִקְצוֹת הַמִּזְרָח:

א בְּרָכוֹת נ"ט (ע"א).
ב הֲרַ"ף (מג:) וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק י' מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (הט"ז). ג חֲגִיגָה ט"ז (ע"א) לְפֵרוּשׁ הָרא"ש (הוּ"ד באבודרהם הל' ברכת הראי"ה) וְהַשּׁוֹ. ד בְּרָכוֹת נ"ט (ע"ב). ה לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שָׁם (הי"ח).

רל דִּין קְצָת בְּרָכוֹת פְּרָטִיּוֹת. וּבוֹ ה' סְעִיפִים:

א א הַמִּתְפַּלֵּל עַל מַה שֶּׁעָבַר, כְּגוֹן שֶׁנִּכְנַס לָעִיר וְשָׁמַע קוֹל צְוָחָה בָּעִיר וְאָמַר יְהִי רָצוֹן שֶׁלֹּא יְהֵא קוֹל

א בְּרָכוֹת נ"ד (ע"א) וְס' (ע"א).

בְּאֵר הַיֵּטֵב

א (ו) **נֶאֱמָן.** וְהָאוֹמְרִים נֶאֱמָן בִּבְרִיתוֹ וְאַחַר כָּךְ בָּרוּךְ אַתָּה ה' זוֹכֵר הַבְּרִית טוֹעִים הֵם. ט"ז (סק"א) כָּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה"ט): (ג) **לְהִסְתַּכֵּל.** וְהַמִּסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר עֵינָיו כֵּהוֹת. (שְׁלֵ"ה) (*): **ב** (ג) **בַּבֹּקֶר.** מִשֶּׁמַע מִיָּד בְּהָנֵץ הַחַמָּה, וְכֵן מַהֲרִי"ל (מנהגים בליקוטים) צְוָה לְהַכְרִיז בָּעֲרָב שֶׁלְּמָחֳרָת יִזָּהֵר כָּל אָדָם כְּשֶׁרוֹאֶה הָנֵץ הַחַמָּה יְבָרֵךְ. וּמִשָּׁאַת בְּנָיְמִין (סי' קא) כָּתַב שֶׁבְּשַׁחֲרִית כְּשֶׁיּוֹצְאִים מִבֵּית הַכְּנֶסֶת מִתְאַסְּפִים הַקָּהָל יַחַד וּמְכָרְכִין בְּרָכָה זוֹ, כֵּן נָהֲגוּ מוֹהַרְ"שׁ וְכֵן דַּרְשְׁתִּי לַעֲשׂוֹת אִם יִרְצֶה ה', עַד כְּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַפְּנֵי אַבְרָהָם (סק"ה) וְנִרְאֶה לִי דְּאִם לֹא בֵּרַךְ עַד אַחַר שֵׁשׁ שָׁעוֹת לֹא יְבָרֵךְ, שֶׁכְּבָר עָבְרָה מִמְּקוֹם הַזֶּה: (ז) **הַנִּשְׁאָרִים.** הֵם שֶׁבְּתֵי צָדָק מַאְדִּים נֹגַהּ כּוֹכָב:

(*) ע' מחצית השקל סק"א.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

א [א] **נֶאֱמָן.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"א) כָּתַב שֶׁבְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְבָרֵךְ, וְלֹא דְּמֵי לְהָנֵץ דְּפַעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ דַּיִּים, דְּכָאן הַקֶּשֶׁת שֶׁמְּבָרֵךְ עָלֶיהָ חָלַף הָלַךְ לוֹ, וּכְמוֹ בְּבִרְכַּת הַלְּבָנָה וּבִרְכַּת מְפַקְּקִים, עַיֵּן שָׁם: **ב** [ג] **בַּבֹּקֶר.** עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וּבְאֶלְיָה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם מַלְבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב (סק"א) כָּתַב עַד חֲצוֹת, וְכֵן כָּתַב מוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב עֶמְדִּין בְּסוֹף פֵּרוּשׁוֹ לְמְגִלַּת תַּעֲנִית, וְכֵן כָּתַב בִּדְגוּל מַרְכָּבָה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכֵן עָשִׂיתִי הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה בִּשְׁנַת תקמ"ה שֶׁלֹּא זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עַד שָׁעָה קַלָּה חֲצוֹת וּכְרָכְתִּי בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ב' סִימָן ל"ח שֶׁצִּדֵּד לוֹמַר דְּאַף שֶׁמְּכַסִּים עֲנָנִים וְאֵין רוֹאִים גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ יֵשׁ לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, כֵּיוָן שֶׁעִקַּר הַבְּרָכָה שְׁנִכְנְסוּ לְרָאוֹת שֶׁהִיא בְּנִקְדָּה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּתְלוּ הַמְּאוֹרוֹת, וְשֶׁמְּשָׁא אַכּוֹלֵי עָלְמָא נָיְחָא, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲנָנִים מְכַסִּים אֲנוּ יוֹדְעִים שֶׁהִיא בְּנִקְדָּה הָרִאשׁוֹנָה, וְאוֹי לְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר (וְקָצַת יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לָזֶה מִמַּה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל סִימָן רכ"ד (סק"ד) בְּשֵׁם מַהֲרִ"א יִצְחָקִי בְּמַלְּאךְ שֶׁבָּא בְּסִפִּינָה עַיֵּן שָׁם), וְכֵן אַרְע בְּנִיסָן תפ"ט וְהוֹרֵיתִי לְבָרֵךְ עַל כָּל פָּנִים בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וְסָמַכְתִּי עַל הָרַאֲבַ"ד (בהשגות למאור מד. ד"ה שאין) - דְּכָל הַבְּרָכוֹת דְּפָרַק הָרוֹאֶה בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, אֲבָל לְדִינָא נִרְאֶה לִי לְבָרֵךְ אַף בְּשֵׁם וּמַלְכוּת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה שֶׁהָרוֹצֶה לִסְמֹךְ וּלְבָרֵךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת יִמְתִּין עַד חֲצוֹת, וְאֵין לוֹ לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת כְּלָל בְּבֹקֶר, שֶׁיֵּשׁ לַחֹשׁ דְּלְהַרַאֲבַ"ד יָצָא בָּזֶה וְשׁוּב הָוֵי לֵיהּ בְּרָכָה לְבַטָּלָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִם אֵינוֹ מְבָרֵךְ בַּבֹּקֶר כְּלָל, שֶׁפִּיר מְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת כְּמוֹ שְׁאָר הַבְּרָכוֹת, אַף עַל גַּב דְּלְהַרַאֲבַ"ד אֵין צָרִיךְ בָּהֶם שֵׁם וּמַלְכוּת מִכָּל מָקוֹם בְּרָכָה לְבַטָּלָה לֹא הָוֵי, וּמִי שֶׁחוֹשֵׁשׁ לְהַמְּגִן אַבְרָהָם, כְּשֶׁמְּגִיעַ סְמוּךְ לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם וַעֲדַיִן הוּא מְכֻסֶּה בֶּעָנָנִים יֵשׁ לוֹ לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפָּנִים מְאִירוֹת. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן ד' הַשַּׁעַם שֶׁאֵין מְבָרְכִין רַק עַל תְּקוּפַת הַחַמָּה וְלֹא עַל לְבָנָה וְכוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת הַמְבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּמִשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן ק"א דְּהָא מִלְּתָא דְּחַמָּה בְּתְקוּפָתָהּ אִיתָא בִּתְקוּפַת מִר שְׁמוּאֵל דְּזָקֵא (ע"ירובין נו:), וְעַיֵּן שָׁם שֶׁנָּהֲגוּ לְבָרֵךְ בְּאַסִּיפַת עָם, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֵׁם מַהֲרִ"ל (*). וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"י) כָּתַב שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם 'בְּרֹב עָם' כו', וְלָכֵן הַזְּרִיז לְבָרֵךְ בְּקֶרוֹאֶה הָנֵץ הַחַמָּה, שֶׁפִּיר זִמֵּי לְבָרֵךְ בְּיָחִיד מִלְּאַחַר עַד אַחַר הַתְּפִלָּה לְבָרְכָה בַּצִּבּוּר, וּמוּכָח בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף ל"ב עַמּוּד ב' דְּטַעַם דִּזְרִיזִין מְקַדִּימִין דְּחַי לְטַעַם דִּבְרֹב עָם, וְעַיֵּן בְּקָרְבַּן חֲגִיגָה סִימָן (פ"ז) [פ"ן]. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) שֶׁכָּתַב שֵׁיֵשׁ לְבָרֵךְ בְּשָׁעַת הָנֵץ הַחַמָּה, וְנָכוֹן לְבָרֵךְ בְּמָקוֹם שְׁרוֹאֶה גַּלְגַּל הַחַמָּה. וְגַם כָּתַב שֶׁלְּמֵי חֲגִיגָה דְּיֵשׁ צְבִיעָה (ע"י שלמי חגיגה דיני ברכת הלבנה אות ו) דְּסוֹמֵא לֹא יְבָרֵךְ בְּרָכָה

(*) במשאת בנימין שם כתב כן בשם רבו מהר"ש. ואולי צ"ל וכמו שכתב בשם [מהר"ש].

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֵאֶחָד לַחֲבֵרוֹ (ט) וְעָשׂוּהוּ לְאֶחָד, אֵין מְבָרְכִין עַל אוֹתוֹ מָקוֹם, אֶלָּא דְּבָרִים מִן הַסְּתָם אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְחֹשׁ לָזֶה:

א (א) **הָרוֹאֶה הַקָּשֶׁת וְכוּ'.** וְאֵין כְּדַאי לְהַגִּיד לַחֲבֵרוֹ שֶׁיֵּשׁ קָשֶׁת, מִטַּעַם מוֹצִיא דִּבָּה [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סג ס"ד)]: **(ב) אוֹמֵר וְכוּ'.** וּכְכָאן אִם רָאָה אוֹתוֹ עוֹד הַפַּעַם אֲפִלּוּ בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְלֹא דָּמֵי לְכָל הָנֵךְ דְּקַיְימָא לָן בְּהוּ דְּפַעַם אַחַת בְּחֹדֶשׁ דַּי לְבָרוּכֵי, דְּכָאן הַקֶּשֶׁת שֶׁמְּבָרֵךְ עָלֶיהָ חָלַף וְהָלַךְ לוֹ, וְדָמֵי לִבְרִכַּת רְעָמִים [שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"א) בְּשֵׁם בְּרֵכִי יוֹסֵף (כמחזיק ברכה סק"א)]: **(ג) נֶאֱמָן וְכוּ'.** בְּרַמְבַּ"ם (פ"י הט"ז) וְטוּר הַנַּ"מ: **(ד) בְּבְרִיתוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁלֹּא יַעֲבִירֻנּוּ אַף עַל פִּי שֶׁרַבּוּ הָרְשָׁעִים. וְקַיָּם בְּמַאֲמָרוֹ, אֲפִלּוּ לֹא הָיָה הַבְּרִית, כֵּיוָן שֶׁאָמַר בְּדִבּוּר בְּעָלְמָא 'וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחֵת הָאָרֶץ' (בראשית ט טו) בָּרוּר הוּא שֶׁיִּקַּיֵּם מַאֲמָרוֹ [אַבּוּדְרָהֶם (הל' ברכת הראי"ה)]: **(ה) וְאָסוּר לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ וְכוּ'.** וְהַמִּסְתַּכֵּל בּוֹ בְּיוֹתֵר עֵינָיו כֵּהוֹת [חֲגִיגָה ט"ז (ע"א)], אֶלָּא רוֹאֶהוּ וּמְבָרֵךְ: **ב** **(ו) בִּתְקוּפָתָהּ.** מְקוֹם שֶׁהִיא חוֹזֶרֶת שָׁם לִתְחִלַּת הַקֻּפָּה, הִיא שָׁעַת תְּלִיַּת הַמְּאוֹרוֹת בְּעֵת הַבְּרִיאָה, וּמַאז הִתְחִילָה לְהַקִּיף וּלְשַׁמֵּשׁ, וְהוּא נִמְשָׁךְ עֶשְׂרִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה עַד שֶׁבָּא לְאוֹתוֹ הַמָּקוֹם בְּצִמְצוּם בְּתְחִלַּת לֵיל רְבִיעִי כִּבְעַת הַבְּרִיאָה: **(ז) וְהַתְּקוּפָה.** הַיְנוּ תְּקוּפַת נִיסָן: **(ח) בַּבֹּקֶר.** הַיְנוּ לְכַתְּחִלָּה מִצְוָתָהּ מִיָּד לְהַקְדִּים מַה דְּאֶפְשָׁר, וְטוֹב לְבָרֵךְ אוֹתָהּ (ט) בְּרֹב עָם, וּבְדִיעֲבַד עַד שֶׁלֹּשׁ שָׁעוֹת עַל הַיּוֹם [לְבוּשׁ וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה)], אֲבָל הַרְבֵּה (ג) אַחֲרוֹנִים הַסְכִּימוּ דְּיוּכַל לְבָרֵךְ בְּשָׁעַת הַדְּחָק עַד חֲצוֹת, וְהַיְנוּ אֲפִלּוּ בְּשֵׁם וּמַלְכוּת. וְאִם נִתְכַּסָּה הַשֶּׁמֶשׁ בָּעָבִים וְאֵין רוֹאִין אוֹתָהּ עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג). וּבְתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר סִימָן נ"ו כָּתַב דְּאִם הָיְתָה מְכֻסָּה בָּעָבִים אַף נִרְאֵית רָשְׁמָהּ מִבֵּין הָעָבִים מְבָרְכִין, אֲבָל כְּשֶׁלֹּא נִתְרָאֶה כְּלָל לֹא נִרְאֶה לְבָרֵךְ. וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב מִנְהָגוֹ בְּעִנְיַן בְּרָכָה זוֹ, קֹדֶם הַבְּרָכָה אָמְרוּ 'הַלְלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם' (תהלים קמח), וְאַחַר בְּרִכַּת עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית אָמְרוּ פִּיּוּט 'אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים' עַד 'וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ', וְאַחַר כָּךְ מִזְמוֹר 'הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל' (שם יט) וְאַחַר כָּךְ 'עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ' וְקַדִּישׁ: **(ט) וְכֵן מְבָרֵךְ וְכוּ'.** וּכְהַיּוֹם (ג) אֵין נוֹהֲגִין הָעוֹלָם בָּזֶה: **(י) הַנִּשְׁאָרִים.** הֵם שֶׁבְּתֵי צָדָק מַאְדִּים נֹגַהּ כּוֹכָב:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ט) כְּמוֹ שֶׁיְּדוּעַ מִן הַיָּם זוּטָע: **ב** **(ט)** **וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת חֵתָם סוֹפֵר** סִימָן נ"ו **שֶׁכָּתַב דְּכְשֶׁהוּא יוֹם מֻעָנָן כָּל הַקּוֹדֵם לְבָרֵךְ כְּשֶׁרוֹאֶה הַחַמָּה אֲפִלּוּ בִּיחִידוּת, מְקַדֵּם לְבָרְכָה:** **(כ)** אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ב) בְּשֵׁם מַעֲדַנֵּי יוֹם טוֹב (במלבושי יו"ט סק"א) וְהַגָּאוֹן רַבִּי יַעֲקֹב עֶמְדִּין וְהַדְּגוּל מַרְכָּבָה וְהַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סג ס"ה): **(נ)** כֵּן מַשְׁמַע בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ג) עַיֵּן שָׁם:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah